

Skaidrojošais teksts iniciatīvai “Plastmasas ietekme uz veselību un dzimumu līdztiesības aspekts?”

- Ķīmiskās vielas atšķirīgi ietekmē sievietes un vīriešus bioloģisko un sociālo faktoru dēļ.
- Ja ar dzimumu saistītā plastmasas ķīmisko vielu ietekme netiek pienācīgi ņemta vērā, mēs varētu radīt jaunas veselības un vides problēmas.
- Nav pietiekami daudz informācijas par saistību starp dzimumu līdztiesību un ķīmiskajām vielām; šajā jomā ir nepieciešami vairāk pētījumu un statistikas.

Sievietes un vīrieši var tikt pakļauti plastmasas izstrādājumiem un iepakojumam. Tomēr ir pierādījumi, ka plastmasā esošajiem toksīniem ir atšķirīga ietekme uz sievietēm un vīriešiem bioloģisko atšķirību dēļ, tostarp ķermeņa lieluma un taukaudu proporcijas dēļ.

Īpaši, ko parasti izmanto kā plastifikatorus, ir pierādījuši, ka tie bloķē vairogdziedzera hormonu darbību un samazina gan testosterona, gan estrogēna līmeni. Turklāt tie ir identificēti kā reproduktīvās sistēmas toksīni gan sievietēm, gan vīriešiem.

Vismaz četras desmitgades savas dzīves sievietes ir specifisku plastmasas izstrādājumu patērētājas, kas tiek piegādāti kā sieviešu higiēnas preces, un galvenie mārketinga mērķi citiem, piemēram, kosmētikai.

Pētījumi liecina par paaugstinātu krūts vēža risku sievietēm, kas strādā plastmasas apstrādē, gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošanā, kā arī profesijās, kas saistītas ar sintētiskām tekstilšķiedrām.¹

Kritisks attīstības logs uzņemībai pret embriju ir grūtniecības laikā, kad attīstošajā embrijā un auglī notiek virkne secīgu procesu. Endokrīno sistēmu noārdošu ķīmisko vielu (EDC) iedarbība šajā laikā var izraisīt nelabvēlīgus dzemdību iznākumus un attīstības traucējumus, dažos gadījumos radot neatgriezeniskas, mūža garumā saglabājošas sekas. Piemēram, hormonu darbību noārdoša ietekme augļa attīstības sākumposmā ietver attīstības ietekmi uz centrālo nervu sistēmu, skeletu un reproduktīvo sistēmu.

Estrogēnu EDC iedarbības ietekme uz sievietēm ietver miomu augšanu dzemdē, olnīcu disfunkciju un samazinātu auglību. Bisfenols A – polikarbonāta plastmasas pamatelements – ir saistīts ar samazinātu olšūnu kvalitāti un dzīvotspēju sievietēm, kas meklē auglības ārstēšanu.² ES konservatīva aplēse liecina, ka sieviešu reproduktīvo traucējumu izmaksas, kas saistītas ar

¹ <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23207955/>

² <https://www.endocrine.org/-/media/endosociety/files/advocacy-and-outreach/important-documents/introduction-to-endocrine-disrupting-chemicals.pdf>

endokrīniem disruptoriem (EDC), ir gandrīz 1,5 miljardi eiro gadā, galvenokārt miomu un endometriozes dēļ.³

Kāpēc sievietes ķermenis ir neaizsargātāks pret ķīmiskām vielām

- Sievietēm parasti ir lielāks ķermeņa tauku procentuālais daudzums, tāpēc viņas uzņem lielāku bioakumulatīvu un taukos šķīstošu ķīmisku vielu, piemēram, ftalātu plastifikatoru, daudzumu.
- Daudzu sieviešu organisms vielmaiņas procesā toksīnus izvada atšķirīgi, atšķirīgi ietekmējot, piemēram, nervu, sirds un/vai asinsrites sistēmas.
- Sieviešu organisms parasti ir īpaši jutīgs pret toksīniem hormonāli aktīvās fāzēs, piemēram, pubertātes, menstruāciju, grūtniecības, laktācijas un menopauzes laikā.
- Riski grūtniecības un laktācijas laikā pieaug, jo kaitīgās ķīmiskās vielas nonāk pie augļa vai zīdaiņa caur placentu vai mātes pienu.

Ne visas sievietes ir pietiekami informētas par ar plastmasu saistītajām briesmām. Sievietes ir svarīga mērķgrupa centienos panākt fundamentālas pārmaiņas attieksmē pret šo problēmu un ikdienas praksē. Sievietes bieži vien ir vairāk pakļautas dažādiem apdraudējumiem nekā vīrieši, mazāk tendētas riskēt ar citu cilvēku un planētas labklājību. Tas ir redzams sieviešu uzņēmējdarbībā, viņu patērētāju izvēlē un ģimenes pārvaldībā. Ir pārliecinoši pierādījumi, ka sievietes ir videi atbildīgākas nekā vīrieši. Iniciatīvas, kuru mērķis ir samazināt plastmasas patēriņu un aizsargāt cilvēkus un dabu no piesārņotājiem, bieži vien sākas ar sievietēm.

Fakti:

1. Tipiskas vienreizējās lietošanas menstruālās higiēnas paketes parasti sastāv no 90% plastmasas un satur daudzas ķīmiskas vielas, kas ietekmē gan vidi, gan patērētāju veselību.
2. Menstruālās higiēnas līdzekļi bieži satur smaržvielas un sintētiskus aromatizētājus, kas var saturēt līdz pat 3900 ķīmiskām vielām, kas identificētas kā kancerogēni, neirotoksīni, vielas, kas izraisa ādas kairinājumu, hormonālās un reproduktīvās sistēmas darbības traucējumus, kaitējumu cilvēka endokrīnajai sistēmai un ir saistītas ar sirds slimībām, neauglību un vēzi.
3. Vienreizlietojamie menstruāciju higiēnas līdzekļi, kas galvenokārt nonāk atkritumu poligonos (87 %) vai sadedzināšanas krāsnīs (13 %), rada ievērojamas vides problēmas, tostarp resursu izšķērdēšanu, piesārņojumu un lielākas CO2 emisijas.

Papildus informatīvie resursi:

1. [WOMEN, CHEMICALS AND THE SDGs](#)
2. [Plastics, Gender and the Environment \(Findings of a literature study on the lifecycle of plastics and its impacts on women and men, from production to litter\)](#)

³ [Female Reproductive Disorders, Diseases, and Costs of Exposure to Endocrine Disrupting Chemicals in the European Union](#)

3. [Combatting Global Plastic Pollution Feminist Perspectives for a Gender-Just Approach](#)
4. [The environmental & economic costs of single-use menstrual products, baby nappies & wet wipes](#)